

NGHỊ LUẬN TƯ TƯỞNG, VỀ ĐẠO LÍ “UỐNG NƯỚC NHỚ NGUỒN”

1. Dàn ý nghị luận về đạo lí “Ăn quả nhớ kẻ trồng cây”

a. Mở Bài

Câu tục ngữ nói về đạo lí ơn nghĩa tốt đẹp: Một trong những câu tục ngữ nói về đạo lí ơn nghĩa của nhân dân ta từ xưa đến nay luôn được lưu truyền đó là câu "Ăn quả nhớ kẻ trồng cây".

b. Thân bài

- Giải thích “Uống nước nhớ nguồn”:

+ Uống nước: Thừa hưởng hoặc sử dụng thành quả lao động, đấu tranh của các thế hệ trước.

+ Nguồn: Chỗ xuất phát dòng nước. Nghĩa bóng: Nguyên nhân dẫn đến, con người hoặc tập thể làm ra thành quả đó.

- Ý nghĩa: Lời nhắc nhở khuyên nhủ của ông cha ta đối với con cháu, những ai đã, đang và sẽ thừa hưởng thành quả công lao của người đi trước.

Nhận định, đánh giá câu tục ngữ:

- Ý nghĩa của câu tục ngữ (đặc biệt là trong bối cảnh ngày nay):

+ Lời nhắc nhở khuyên nhủ của ông cha ta đối với con cháu, những ai đã, đang và sẽ thừa hưởng thành quả công lao của người đi trước. Đây là một lời dạy đúng đắn, sâu sắc của cha ông. Đó cũng là một truyền thống ân nghĩa của dân tộc Việt Nam từ ngàn đời.

+ Trong thiên nhiên và xã hội, không có một sự vật, một thành quả nào mà không có nguồn gốc, không do công sức lao động tạo nên.

+ Của cải vật chất các thứ do bàn tay người lao động làm ra. Đất nước giàu đẹp do cha ông gây dựng, gìn giữ tiếp truyền. Con cái là do các bậc cha mẹ sinh thành dưỡng dục. Vì thế, nhớ nguồn là đạo lí tất yếu.

+ Lòng biết ơn là tình cảm đẹp xuất phát từ lòng trân trọng công lao những người “trồng cây” phục vụ cho biết bao người “ăn trái”.

+ Uống nước nhớ nguồn là nền tảng vững chắc tạo nên một xã hội thân ái đoàn kết. Lòng vô ơn, bội bạc sẽ khiến con người ích kỉ, ăn bám gia đình, xã hội.

Tại sao uống nước phải nhớ nguồn:

- Trong thiên nhiên và xã hội, không có một sự vật, một thành quả nào mà không có nguồn gốc, không do công sức lao động tạo nên.

- Của cải vật chất các thứ do bàn tay người lao động làm ra. Đất nước giàu đẹp do cha ông gây dựng, gìn giữ tiếp truyền. Con cái là do các bậc cha mẹ sinh thành dưỡng dục. Vì thế, nhớ nguồn là đạo lí tất yếu.

- Lòng biết ơn là tình cảm đẹp xuất phát từ lòng trân trọng công lao những người “trồng cây” phục vụ cho biết bao người “ăn trái”.

“Ai ơi bưng bát cơm đầy

Đẻo thơm một hạt đắng cay muôn phần.”

Khi “bưng bát cơm đầy”, ta phải biết trân trọng, nhớ ơn những ai đã “một nắng hai sương”, “muôn phần cay đắng” để làm nên “đẻo thơm một hạt”. Nói cách khác, được thừa hưởng cuộc sống tự do, thanh bình, no ấm ta phải khắc ghi công lao các anh hùng liệt sĩ.

... Uống nước nhớ nguồn là nền tảng vững chắc tạo nên một xã hội thân ái đoàn kết. Lòng vô ơn, bội bạc sẽ khiến con người ích kỉ, ăn bám gia đình, xã hội.

- Lên án, phê phán những biểu hiện không biết “uống nước nhớ nguồn”, “ăn cháo đá bát”, ...

- Bài học rút ra từ câu tục ngữ:

- + Chúng ta cần tự hào với lịch sử anh hùng và truyền thống văn hóa vẻ vang của dân tộc.
- + Cần cố gắng học tập, rèn luyện, tu dưỡng đạo đức thật tốt để góp phần đẩy mạnh đất nước, đưa đất nước ngày càng vững mạnh.
- + Có ý thức gìn giữ bản sắc, tinh hoa của dân tộc Việt Nam mình và đồng thời tiếp thu một cách có chọn lọc tinh hoa văn hóa nước ngoài.
- + Có ý thức tiết kiệm, chống lãng phí khi sử dụng thành quả lao động của mọi người.

c. Kết bài

- Khẳng định giá trị của câu tục ngữ trong tình hình thực tế đời sống hiện nay.

- Nhớ ở nguồn trước hết là nhớ ơn cha mẹ, thầy cô những người đã sinh thành, dưỡng dục, dạy dỗ chúng ta thành người hữu dụng. Ngoài ra, còn phải nhớ ơn xã hội đã giúp đỡ ta.

- Phải sống sao xứng đáng trọn nghĩa trọn tình theo đúng truyền thống đạo lí tốt đẹp của cha ông.

2. Viết đoạn văn ngắn Nghị luận về đạo lí “Uống nước nhớ nguồn”

“Uống nước nhớ nguồn” – câu tục ngữ tuy ngắn gọn, súc tích nhưng lại ẩn chứa một nét đẹp văn hóa quý báu của dân tộc. Thông qua các hình ảnh ẩn dụ: “nước, nguồn”, cha ông ta dặn dò con cháu phải trân trọng, biết ơn những người đã giúp đỡ hay tạo dựng thành quả để thế hệ trẻ hôm nay được hưởng thụ.

Đây là một đạo lí hoàn toàn đúng đắn đối với mỗi con người bởi không gì tự nhiên mà có. Nhỏ bé như cây kim, viên thuốc hay lớn lao như nền hòa bình, độc lập ta đang tận hưởng, tất cả đều là bắt nguồn từ một quá trình lao động miệt mài và thậm chí là có cả sự hi sinh máu xương, tính mạng của thế hệ đi trước. Hiểu được điều này, xuyên suốt mạch nguồn bốn nghìn năm lịch sử, nhân dân ta đã sống trọn với đạo lí tốt đẹp của dân tộc. Bằng chứng là hiện nay, trên bước đường hội nhập quốc tế, những lễ hội có từ khi vua Hùng dựng nước vẫn được bảo tồn, những trang sử vàng son thời trung đại chưa bao giờ bị lãng quên, những gia đình chính sách, người có công với cách mạng luôn luôn nhận được sự quan tâm từ cộng đồng, xã hội.... Tuy nhiên vẫn còn đâu đó một số cá nhân có lối sống ích kỉ, chỉ biết hưởng thụ mà quên mất nguồn cội. Những người như vậy đáng bị lên án và phê phán.

Như vậy tư tưởng “uống nước nhớ nguồn” mãi mãi là đạo lí mãi cuộn chảy trong trái tim các thế hệ người Việt hôm nay và mai sau. Bởi đó là kết tinh của đạo lí thủy chung, của tinh thần cộng đồng và cũng là nguồn gốc của sức mạnh dân tộc.

3. Nghị luận về đạo lí “Uống nước nhớ nguồn”

Một trong những đạo lý truyền thống tốt đẹp nhất của dân tộc ta là "Uống nước nhớ nguồn" hay "Ăn quả nhớ kẻ trồng cây". Đạo lý ấy luôn tồn tại trong văn hóa của dân tộc Việt Nam suốt chiều dài bốn ngàn năm lịch sử. Đó là lời răn dạy của cha ông chúng ta với thế hệ con cháu rằng: Phải biết ghi nhớ công ơn, biết ơn các thế hệ đi trước đã tạo dựng lên thành quả để chúng ta hưởng thụ ngày hôm nay.

Uống nước nhớ nguồn là một tinh thần đạo đức quý báu của dân tộc ta nó được lưu truyền và tiếp nối qua bao nhiêu thế hệ. Trở thành kim chỉ nam xuyên suốt trong mấy ngàn năm lịch sử. Vậy uống nước nhớ nguồn nghĩa là gì?

Uống nước là một hành động thể hiện sự hưởng thụ thành quả. "Nguồn" chính là nơi bắt nguồn của những con sông, con suối, nơi khởi nguồn cho tất cả những mạch nước mát lành nuôi sự sống.

Sở dĩ có câu tục ngữ trên vì nó mang ý nghĩa răn đe dạy dỗ con cháu sống phải biết nhớ về quá khứ, nhớ đến cha ông những lớp người đã hi sinh cuộc đời để làm đẹp cho thế hệ mai sau. Đây cũng là một phạm trù đạo đức để đánh giá một con người. Bởi sâu trong tâm khảm ai cũng có trong mình một tư tưởng truyền thống sâu sắc.

Con người không phải ngẫu nhiên mà sinh ra và lớn lên được. Đó là một quá trình dài đằng đẵng nhờ công ơn sinh thành của cha mẹ, công lao dạy dỗ của thầy cô. Chính vì thế chúng ta hãy biết ơn những người thân xung quanh mình, bằng hành động bằng suy nghĩ thực tế trong đời sống hàng ngày.

Mỗi chúng ta sống ở cuộc đời này không ai là có thể tự tạo dựng cho mình một cuộc sống riêng mà không hưởng thành quả mà người khác đã gây dựng ra được. Như khi chúng ta sinh ra, chúng ta đã chịu ơn sinh thành, nuôi dưỡng của mẹ cha từ chín tháng mười ngày trong bụng mẹ. Vậy nên, chúng ta không thể không biết ơn cha mẹ của mình. Các thành quả trong xã hội, trong cuộc sống không phải tự nhiên sinh ra cũng không tự nhiên mất đi, có được là do bàn tay khối óc của con người tạo dựng lên. Thế nên, chúng ta càng phải biết ơn những người đã tạo lên thành quả đó để mình được hưởng thụ ngày hôm nay.

Trong gia đình, mẹ cha là người mang cho chúng ta cuộc sống, ban cho chúng ta sự sống để chúng ta được sinh ra và lớn lên. Không chỉ vậy, cha mẹ còn tạo ra của cải, vật chất nuôi dưỡng chúng ta đến tuổi trưởng thành, dạy chúng ta bước vào đời, nâng ta lên khi ta vấp ngã. Tất cả những điều đó, cha mẹ đã làm cho ta, vậy nên, ta không thể nào không ghi nhớ công ơn sinh dưỡng trời bể đó của mẹ cha được. Cũng tương tự như vậy ngoài xã hội, của cải vật chất trong xã hội, những điện đường trường trạm chúng ta dùng hằng ngày, những cơ sở vật chất công cộng đều được dựng lên từ bàn tay lao động của con người. Không chỉ vậy, nó còn được tạo dựng từ máu xương của thế hệ đi trước đã ngã xuống bảo vệ nền độc lập chủ quyền, mang lại hòa bình cho chúng ta. Chúng ta hãy nhớ tới những người lính trong hai cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại của dân tộc: chiến tranh chống Pháp và chống Mỹ. Họ là những con người không tiếc máu xương của mình, quyết tâm ra đi để giữ gìn nền độc lập hòa bình cho dân tộc. Với hàng ngàn người lính đã ngã xuống, vô số những người lính trở về với thân hình chẳng còn lành lặn, họ đã để lại xương máu của mình để chúng ta có được hôm nay. Thành quả này đều là công sức của họ. Vậy nên, được sống trong cuộc sống hòa bình, hạnh phúc, ấm no như ngày hôm nay, chúng ta hãy luôn trân trọng, yêu quý, giữ gìn những điều đó. Rồi những bác nông dân đang tần tảo trên ruộng lúa để làm nên những hạt ngọc, hạt vàng nuôi sống chúng ta. Chúng ta cũng phải biết ơn họ, họ đã tạo nên những giá trị giúp chúng ta hưởng thành quả trái ngọt ngào. Lòng biết ơn là một đức tính tốt, một tình cảm tốt đẹp mà mỗi con người chúng ta phải luôn có trong mình. Nếu không có được đạo lý này, chúng ta chỉ là những kẻ vô ơn, mông muội giữa cuộc sống bao la này.

Ngoài kia, những giá trị văn hóa tinh thần đang bị mai một bởi sự ảnh hưởng của văn hóa nước ngoài: Phương Tây, Kpop,... vậy phải làm gì để giữ vững được truyền thống tốt đẹp này của cha ông ta? Mỗi chúng ta, hãy luôn ghi nhớ, tự hào về truyền thống của dân tộc, về văn hóa của Việt Nam, hãy tạo cho mình một lòng tự hào tự tôn dân tộc. Không chỉ vậy, lớp thế hệ trẻ chúng ta phải ra sức học tập, lao động để bảo vệ đất nước, góp phần giúp đất nước giàu mạnh hơn. Nền văn hóa của mỗi nước đều có những cái tốt đẹp, đáng quý, Việt Nam chúng ta cũng vậy. Vậy nên, mỗi công dân Việt Nam hãy giữ gìn bản sắc của dân tộc mình, đừng để bị lại tạp lai căng, đồng hóa bởi sự ảnh hưởng văn hóa của các nước khác. Trong nền kinh tế đang ngày càng hội nhập và phát triển này, cách sống, tư tưởng sống có ý thức, có trách nhiệm, không lãng phí mới là cách sống đúng đắn và hợp lý nhất. Ngoài xã hội là vậy, trong gia đình ta, hãy luôn yêu quý, tôn trọng, lễ phép và nghe lời ông bà cha mẹ. Họ là những người đã sinh thành, nuôi dưỡng bạn, họ xứng đáng để có được lòng biết ơn mà bạn dành tặng. Và cũng đừng quên những đóa hoa tươi thắm mừng ngày Nhà giáo Việt Nam 20-11 dành tặng những người cha người mẹ thứ hai của mình, những người đã chèo lái con thuyền tri thức, giúp chúng ta thành người sống có ích cho xã hội.

Thế nhưng bên cạnh những hành động thể hiện truyền thống vô cùng quý báu đó cũng có không ít những cá nhân những con người đang ngày một đi ngược lại với tư tưởng đạo lí. Con đánh cha, cháu mắng chửi ông bà còn diễn ra rất nhiều. Tuy nhiên nó chỉ là những tồn tại rất nhỏ bên trong một tập thể vô cùng nhân văn đó. Nhiệm vụ của con cháu chúng ta những người đi sau hưởng thụ những “trái ngọt” của thế hệ trước là phải biết phát huy và tiếp nối truyền thống quý báu của dân tộc. Bằng những hành động nhỏ nhất hàng ngày như giúp đỡ cha mẹ, ông bà học tập thật tốt, vâng lời thầy cô... Hãy hành động để góp phần khiến cho xã hội này trở nên văn minh hơn và tốt đẹp hơn.

Uống nước nhớ nguồn là một trong những tinh thần vô cùng quý báu của dân tộc. Nó sẽ mãi mãi lưu truyền và tỏa sáng qua mọi thế hệ. Hãy khiến cho xã hội, cho môi trường sống của chúng ta trở nên văn minh và tốt đẹp hơn bằng những suy nghĩ hành động tích cực nhất.